

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. К. Д. УШИНСЬКОГО
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРКАСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ І ПОЛІТИЧНИХ НАУК**

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ

**МАТЕРІАЛИ
X Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
21–22 березня 2024 року
м. Черкаси**

Черкаси 2024

УДК 1:37:316.3:33:504(063)

*Затверджено вченою радою Черкаського
державного технологічного університету,
протокол № 8 від 15.04.2024.*

Відповідальний редактор професор А. І. Бойко.

Упорядник О. І. Астапова-Вязьміна.

Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект: Матеріали X міжнародної науково-теоретичної конференції (21–22 берез. 2024 р., м. Черкаси) [Електронний ресурс] / упоряд. О. І. Астапова-Вязьміна; відп. ред. проф. А. І. Бойко. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2024. – 203 с.

У збірнику опубліковано матеріали X науково-теоретичної конференції «Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект». В центрі уваги авторів – проблемне поле соціальної та політичної філософії, антропологічні проблеми сучасної доби, аспекти формування гуманітарної безпеки в контексті війни. Зазначені питання розглядаються крізь призму гуманітарних та соціальних технологій, ефективне функціонування яких неможливе без трансформацій суспільного досвіду, аналізу сучасних цивілізаційних викликів, визначення ролі освіти і суспільних наук у процесі формування безпекових позицій людства. Сесійні публікації студентів і аспірантів, а також оприлюднені кращі конкурсні роботи – філософські есе свідчать про залучення здобувачів освіти до наукової діяльності та формування у молоді нового бачення окресленого кола проблем.

Матеріали конференції будуть корисними для здобувачів вищої освіти, а також стануть у нагоді науковцям, освітянам і широкому загалу в осмисленні актуальних викликів суспільства.

Борінштейн Є. Добро і зло & мораль і імморалізм & свобода і рабство: філософія людяності як основа життя.....	51
Гладун О., Пушонкова О. Культура пам'яті у смислових контекстах постсучасності	54
Дзідора К. Політика пам'яті як чинник формування колективної пам'яті.....	55
Дмитренко М. Феномен самоідентифікації особистості в інституційних відносинах.....	59
Козиряцька Н. Соціокультурна реальність: англіцизми в україномовному сучасному просторі	61
Красюк В., Щербина С. Олена Теліга борець за права і свободу українського народу	64
Лещенко Г. Політичний наратив у епоху пост-правди.....	66
Мирошниченко С. Трансформація змісту професійних компетенцій менеджера соціокультурної діяльності в умовах воєнного стану.....	68
Озіран С. Формування резильєнтності у студентської молоді в умовах сучасних викликів	71
Рижик М. Метаморфози сучасної індійської філософії: онтологія буття.....	74
Рожков Д. Етика помсти та принципи відновлення справедливості: роздуми над наслідками відплати.....	77
Самойлова П. Байдужість – вада суспільства (на прикладі книги «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» І. Павлюка).....	79
Самофалова Т. Сутнісні ознаки парадигми соціальної згуртованості європейської держави	81
Хоменко С. Художня література як засіб формування духовного світу сучасної молоді	85
Цибенко М. Амбівалентність пам'яті та забуття як форма вирішення феноменологічно-трансцендентної суперечності людського буття	86
Чевельча М. Домашнє насильство в Україні.....	88
Шабанова Ю. Постправа в інформаційному просторі метамодерної дійсності.....	90

ЛЮДИНА ІННОВАЦІЙНОЇ ДОБИ: НОВІ КОНЦЕПТИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ

Балалаєва О. Системне мислення у сучасному дизайні.....	93
Боровик Т., Устиченко С. Life та soft skills у контексті кар'єрного зростання	95
Діденко А. Еволюція виховання: від традиційних підходів до сучасних тенденцій	97

Кабанюк С. Критичне мислення як одна з навичок майбутнього.....	100
Карловська Г. Виховання громадянськості при викладанні іноземних мов у ЗВО України.....	102
Крохмаль Н. Капітал людини інноваційної доби	103
Мелікова О. Кореляція поведінкових трендів суспільства з цінностями певної страти	105
Potapenko L., Chabak L. Imagology in the Paradigm of Comparative Literature.....	107
Сало Л. Підготовка вчителя інноваційної доби: сприяння трансформації освіти	109
Фіник В. Філософія танцю: сучасний патріотизм	111
Черес М. Інноваційні форми соціокультурної діяльності бібліотек.....	115

СУСПІЛЬНІ НАУКИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: ПОШУКИ, ДОСЯГНЕННЯ, ПРОЕКТИ, ГІПОТЕЗИ

Багач І. Лінгвістичні проблеми перекладу німецькомовних текстів філософської тематики	118
Барінова Я. Світова практика створення нової мистецької мови репрезентації трагедій минулого: філософсько-освітні акценти	120
Бахмач А. Гендерний аналіз у філософському контексті: порівняння Євросоюзу та України	122
Безпальченко В., Семенченко О. Забруднення повітря актуальна проблема сучасності	125
Горпинич О. Соціологічна компаративістика: до означення поняття.....	128
Колесник Д., Підласий Д. Особливості перекладу філософських текстів.....	130
Кретов П., Кретова О. Перформативний наратив та антикореляціонізм	132
Кузнєцов С., Венгер О., Фролова М. Наука екологія у вищих технічних навчальних закладах.....	136
Міхейцева-Цінгрош К. Трансформація концепту культурної політики України в аспекті розвитку нормативно-правового поля.....	139
Погодіна О. Знищення історичних та культурних об'єктів в Україні під час російсько-української війни 2014-2024 р.	141
Pchelintseva O., Ihnatyeva O. The Influence of Sociocultural Context on Ukrainian Studies Worldwide since February 24, 2022.....	143
Світлицька В., Петінова О. Феномен жінки у філософському дискурсі: жіноче начало в космогонічних уявленнях слов'ян та у східній філософії.....	145

Вікторія ФІНИК,
*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
1-го року навчання,
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,
соціально-гуманітарний факультет*
Науковий керівник: Оксана Петінова,
*доктор філософських наук,
професор кафедри філософії, соціології
та менеджменту соціокультурної діяльності,
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, Україна)*

ФІЛОСОФІЯ ТАНЦЮ: СУЧАСНИЙ ПАТРІОТИЗМ

*«Танець – це жива мова тіла, що висловлює найглибші емоції
за допомогою ритмічних рухів...»*

Танець розглядається з філософської точки зору як вираз мови тіла, спосіб комунікації, форма самовираження, а також як мистецтво, що має важливе значення для культури та суспільства. Філософи досліджують танець як феномен, що може відкривати нові шляхи розуміння людської природи, спілкування та взаємодії. Один із найяскравіших описів танцю, як атрибута найвищої думки, належить саме Ніцше. Він захоплювався тим фактом, що тіло в танці є художнім твором і висловлює ідею або думку також, як показує нам скульптура або картина. У своєму творі «Народження трагедії з духу музики» письменник створює справжню оду танцю: «... у людини в танці ... є готовність злетіти у повітряні висоти. Тілесні рухи говорять магією. ... Він (людина) відчувається Богом.» (Ф. Ніцше) [4].

Танець супроводжує людство з давніх часів. Наведемо уривок з твору Лукіана «Трактат про танець – Ма праумателаруеткахороб», який поділений на певні розділи і концептуальні висновки з теорії танцю. Лукіан доводить, що танець виник у глибоку давнину, у часи створення Всесвіту, разом з давніми Еросами. Він бачив ознаки оригінальності танцю в колі зірок, небесних світил космосу, їх гармонійний спіралевидний рух у величі Всесвіту. Цитуючи Сократа, Лукіан стверджував, що мистецтво танцю є гідним і почесним для людини, яка через нього навчається впевненості, витонченості, її рухи стають шляхетнішими та гармонійними. Побутові, ритуальні, сценічні танці всіх народів світу донині мають глибоке сакральне значення. Танець може поєднати людей разом, незалежно від їх культурних, соціальних чи мовних різниць, філософія танцю вважає, що через рух та

енергію тіла людина може отримати нові знання про себе, про світ навколо себе та про взаємодію з іншими [2].

Філософія досліджує естетичні аспекти танцю, його красу, грацію та виразність. Танець може бути джерелом натхнення для митця та глядача, викликаючи естетичне задоволення та розширюючи свідомість.

Отже, сучасний патріотизм в танці, патріотичне виховання підростаючого покоління – основа стабільного розвитку країни в майбутньому. Видатний український педагог В. О. Сухомлинський у книзі «Народження громадянина» писав: «Домогтися того, щоб вихованця вже з дитинства хвилювало теперішнє та майбутнє Вітчизни, – одна з найважливіших передумов запобігання моральним зривам у дитячі роки. Патріотичні думки, почуття, тривоги, патріотичний обов'язок, громадянська відповідальність – це основа почуття людської гідності. Той, у кому ви сформували ці якості душі, ніколи не виявить себе в чомусь поганому, навпаки – він прагнутиме виявляти себе тільки в доброму, гідному наших ідей, нашого суспільства» [7].

Кожен народ має свою систему виховання, яка відповідає його характерним рисам. «Виховання, створене самим народом, має виховну силу, якої немає в найкращих системах, що ґрунтуються на абстрактних ідеях чи запозичені в іншого народу»[8], – підкреслював К. Д. Ушинський.

Особливо на сьогоднішній день, патріотизм є надзвичайно важливим для України та всього народу. Патріотизм допомагає українцям зберегти свою національну ідентичність, утверджувати свої права та свободу. Він сприяє розвитку громадської свідомості, вихованню та відповідальності перед своєю країною. Патріотичне виховання несе в собі підтримку культурно-національній спадщині, розвиток громадської позиції та демократії. Сучасне розуміння патріотизму характеризується різноманітністю і неоднозначністю. Нині проблема патріотичного виховання загострюється, багато в чому воно пояснюється російсько-українською війною. Крім того, проблема патріотизму розглядається різними дослідниками в різних історичних, соціально-економічних і політичних умовах, залежно від особистої позиції, відношення до своєї Вітчизни, від використання різних сфер знань та інше [3].

Ні в якому разі не можна забувати танець, джерелом якого є народна творчість, який пройшов довгий і складний шлях розвитку, опрацьований поколіннями талановитих балетмейстерів. Народний танець є найдавнішим мистецтвом, в якому рухи були цілком природними, панувала гармонія і задушевність, відчувалася енергія і наснага народу. Танець відображав життя і побут народу. Патріотичне виховання в танці сприяє формуванню почуття гордості за свою країну, розвиває патріотичні цінності, сприяє єднанню людей навколо спільних ідей та цілей. Також це допомагає учасникам розвивати емоційну інтелектуальну сферу, виховувати дисциплінованість та витримку.

Суть народного традиційного мистецтва полягає в спадкоємності, безперервності існування у часі. Воно тісно пов'язане з життям та побутом людей, їхніми звичаями, природою. Українська народна творчість виникла і збагачувалася одночасно з історичним розвитком українського народу. Вона є тою вихідною точкою, з якої починається історія української культури, а отже – й історія українського танцю. Виховна цінність народного танцювального мистецтва полягає в тому, що формування і розвиток особистості відбуваються невимушено і природньо, в контексті життя народу, сім'ї, так що дитина навіть не відчуває, що вона залучена до виховного процесу. Таким чином, активне залучення дітей до творчої діяльності на заняттях народним танцем, вдосконалення їх навчально-виховного процесу, спрямованого на виховання патріотизму молоді, сприятиме не лише особистісному розвитку дитини, а й значно розширить можливості та перспективи виховання патріотизму у підростаючого покоління [6]. На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денаціоналізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця.

Важливого виховного значення народному хореографічному мистецтву надавав В. М. Верховинець. Досліджуючи народні танці, він помітив, що одні з них «легкі і милі», інші – «шумні й бурхливі», а деякі – «грізні, войовничі». Таке розмаїття настроїв передається, зауважує педагог, за допомогою «особливої мови українського танцю, яка завжди свіжа, нова і мила», «мальовничих і широкої, нічим не обмеженої фантазії думок». Народний танець відноситься до найефективніших засобів формування національної культури молоді [1].

Національно-патріотичне виховання в системі освіти впроваджується шляхом реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019, плану дій щодо реалізації Стратегії, державних цільових програм з питань з національно-патріотичного виховання (або програм, що пов'язані з національно-патріотичним вихованням), обласних, місцевих цільових програм з національно-патріотичного виховання (або програм, що пов'язані з національно-патріотичним вихованням) проведення Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання [5].

Окремими напрямками реалізації цієї Концепції є:

- створення сприятливих умов, встановлених на законодавчому рівні, для діяльності молодіжних організацій, насамперед для розвитку пластового руху в Україні та Спілки Української Молоді, що відновили свою діяльність в Україні із здобуттям незалежності;

- реалізація положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура») та плану заходів з його реалізації;

- впровадження громадянської освіти в Україні у відповідності до Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, інших документів з розвитку громадянської освіти [5].

У травні 2023 року, ми разом зі шкільною командою «Гайдамацька Січ» брали участь у «Всеукраїнській дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура»)). Скажу точно, що команда стала дисциплінованіша та витриваліша, розвинули себе емоційно та інтелектуально, зрозуміли як це через біль та втому іти до кінця. Стосовно патріотичного танцю, – це навички чіткості, конкретності та синхронності, яка і виховала, і змінила на краще. Ми відчули велику гордість, за себе та за свою країну. Набули патріотичних цінностей, ми з'єднались в одне ціле та діяли як великий механізм задля перемоги! Віримо, що наша країна, як маленький механізм через біль і втому іде до перемоги!

Отже, філософія танцю є чудовим способом об'єднання людей, особливо в нинішні часи, коли відстань і розділеність стали нормою. Танець дозволяє виразити емоції, відчуття і спільно насолоджуватися музикою. Це може створити почуття спільності та злагоди серед учасників і створити позитивний настрій, участь у патріотичних танцювальних проєктах стає чудовим способом для молодих людей виявити свою творчу індивідуальність, розвинути свої таланти та навички, а також зробити важливий внесок у патріотичне виховання суспільства. Танець – це мова, яка не потребує перекладу, але здатна об'єднати серця і душі українських патріотів в єдиному ритмі національної гідності.

Список використаної літератури:

1. Верховинець В. М. Весняночка. К. : Музична Україна, 1979. 339 с.
2. Лосев А. Ф. Історія античної естетики. Елліністична естетика II-I століть; [під заг. ред. Тахо-Годі А. А., Троїцький В. П.]. М.: Думка, 2002. С. 5-84. – Том V, кн. II: Аовкаво. Міапрачцатеаоруєтікхорой. Лукіан про танцювальне мистецтво.
3. Народний танець як засіб патріотичного виховання дітей. URL: https://studwood.net/1542546/pedagogika/spisok_vokoristanih_dzherel
4. Наталія Білоус. Танець як творчий інструмент розвитку. URL: [URL:https://academy-expert.com/uk/filosofiya-tantsyu-fridrikha-nitsshe](https://academy-expert.com/uk/filosofiya-tantsyu-fridrikha-nitsshe)
5. Про національно-патріотичне виховання у закладах освіти: наказ Міністерства освіти і науки від 18.05.2019 р. №286. Офіційний вісник України. 2019. № 258.
6. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. К., 1997.
7. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Вибрані твори. Т.3. К.: Рад.шк., 1976. 332 с.
8. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічних антропологів. К: Рад.шк.,1952. Т.1. Передмова, 230 с.